

LADISLAV ŠPAČEK

A middle-aged man with grey hair, wearing a beige blazer over a dark blue shirt and jeans, holds a wine glass with red wine. He is standing next to a wooden table with a basket of bread on it.

**malá
kniha
etikety
u stolu**

MLADÁ FRONTA

MLADÁ FRONTA

Ladislav Špaček

MALÁ KNIHA ETIKETY
U STOLU

© Ladislav Špaček, 2010

© Cover photo Jaroslav Fišer, 2010

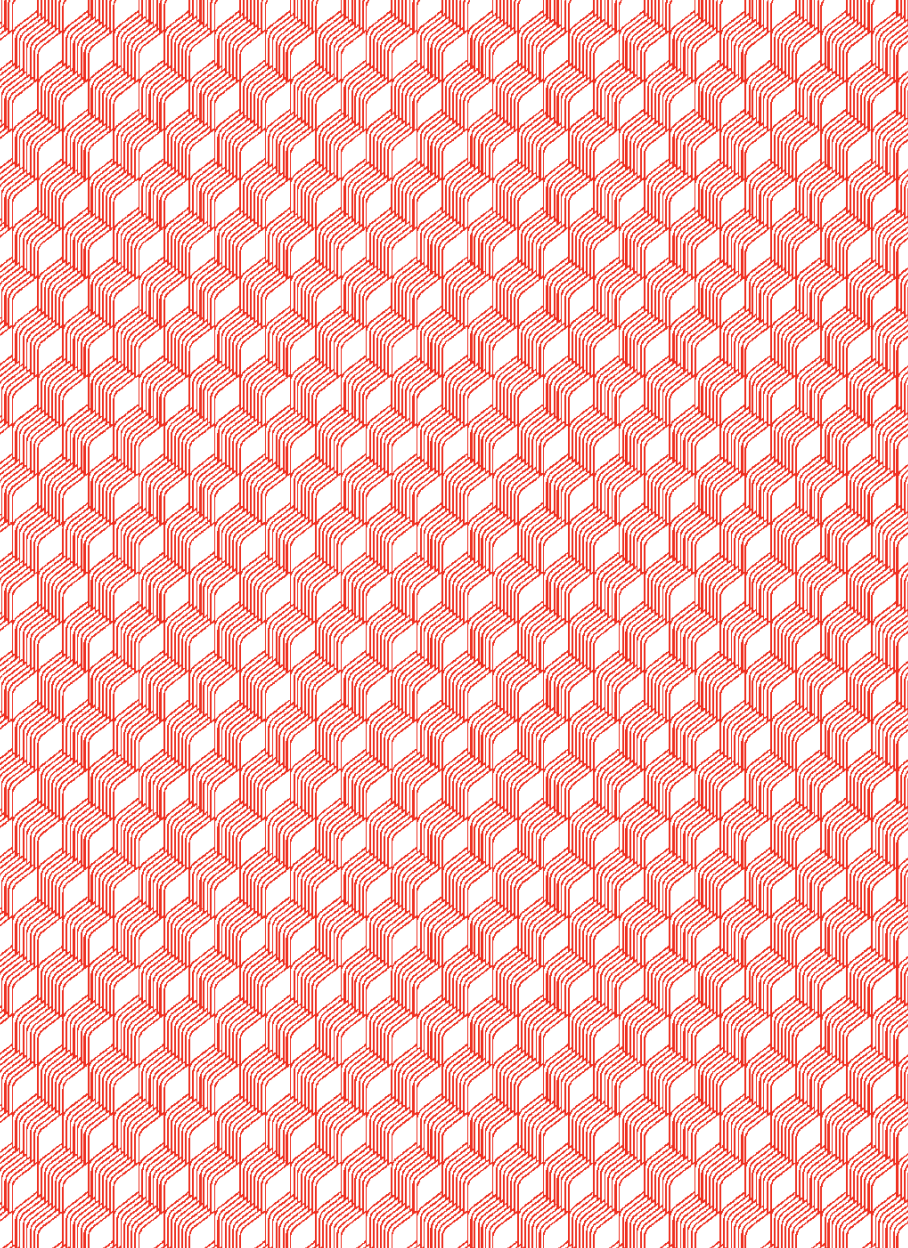
© Photos Filip Habart, 2010

ISBN 978-80-204-2717-5

LADISLAV ŠPAČEK

malá
kniha
etikety
u stolu

MLADÁ FRONTA

ETIKETA U STOLU

„Společenské chování nejlépe osvědčíme u stolu,“ říká v klasickém filmu Světáci emeritní profesor tance a společenské výchovy Oldřich Nový. Má pravdu. U stolu použijeme všechny dovednosti společenského chování: představování se, podávání ruky, konverzace, budeme vhodně oblečeni a přitom budeme manipulovat s příbory a projevovat takt a empatii vůči svým spolustolovníkům.

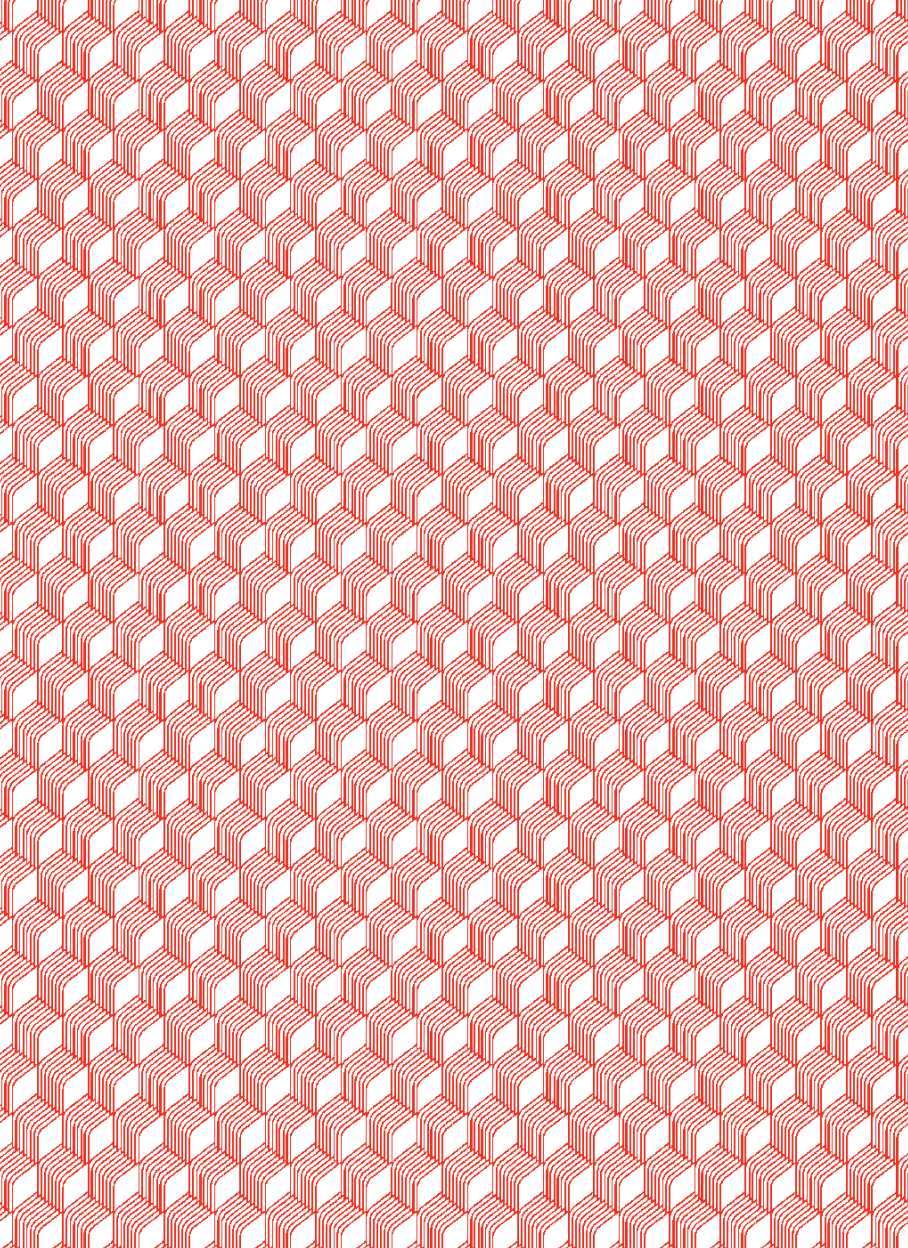
Smyslem společenského stolování není najíst se – přiznejme si, že doma se najíme mnohdy lépe a pohodlněji než na škrobeném banketu ve smokingu. Jídlo se řadí k nejpříjemnějším lidským prožitkům, a proto s rozvojem civilizace získávalo důležitou druhotnou funkci – vytvářet kolorit a příjemné prostředí pro zábavu, jednání, setkávání lidí. *Jsme-li pozváni na večeři, nespatřujme hlavní účel pozvání v tom, že dostaneme najíst, ale že budeme ve společnosti dalších lidí, se kterými budeme navazovat kontakty, poznávat se, konverzovat, hledat společná témata – to vše na pozadí společného*

stolování.

Lidé, kteří neznají pravidla stolování, jsou u stolu nejistí, stále si musejí hlídat, jak uchopit příbor, co udělat s ubrouskem, jak držet sklenici, jak jíst různé pokrmy. Není divu, že lehkost konverzace – hlavní úkol stolovníků – se vytrácí. Nezkušený účastník stolování se musí stále soustředit na to, aby neudělal chybu, sleduje a kopíruje ostatní, a nemůže pak nenuceně bavit společnost u stolu, jak se očekává. Člověk znalý pravidel stolování si nemusí nic hlídat, všechno na stole je pro něj samozřejmostí, může se plně soustředit na okouzlování svého protějšku, ať už je to objekt jeho obchodního či čistě privátního zájmu...

1 /

Zasedací
pořádek

ZASEDACÍ POŘÁDEK

Prvním úkonem, který musíme učinit, když přijdeme ke stolu, je správně se usadit podle určitého pořádku. *Jako v jiných situacích, i u stolu mají svá privilegia osoby společensky významnější.* Hostitel, který určuje zasedací pořádek, musí vycházet z pevných pravidel. Platí jak při večeři v šesti, tak na banketech pro stovky hostů. Zavedení zasedacího pořádku podle společenské významnosti hostů se přičítá francouzskému králi Ludvíku XIV. Všechna pravidla zasedacího pořádku ovšem nelze dodržet beze zbytku, tak ideální stav se prakticky nikdy nevyskytne (stejný počet mužů a žen, jasná hierarchie), proto konkrétní zasedací pořádek bude vždy výsledkem nějakého kompromisu, kdy upřednostníme jedno kritérium před ostatními.

Především *nesmíme vytvářet izolované skupiny*, naopak – hosty musíme co nejvíce promíchat, musejí sedět tak, aby se bavili všichni navzájem. *Muže a ženy, starší a mladší, domácí a cizince rozsazujeme střída-*

vě, ani lidé, kteří se znají, třeba z jedné firmy, by neměli sedět vedle sebe. Smyslem společenského stolování je poznávat nové lidi, seznamovat se, proto ani manželé nese-dí vedle sebe; jejich poslední příležitostí byla svatební hostina, ostatně doma mají denně příležitost spolu konverzovat.

Pozice hostů určíme podle některého z kritérií: stěna, okna, dveře. Společensky významnější osoby sedí zády ke stěně s pohledem do místnosti. Je to pohodlnější, protože mají přehled o celém prostoru a neobtěžuje je procházející obsluhující personál. V restauracích si na tato místa často sedají muži s odůvodněním, že mají lepší přehled, to je ovšem právě ta výhoda, kterou musíme poskytnout společensky významnější osobě. Nemůžeme-li se řídit podle blízké stěny, použijeme pravidlo, že host sedí naproti oknům, nebo další, že hostitel sedí tak, aby se díval na vstupní dveře.

U větší nebo formální večeře sedí hostitel a hostitelka obvykle proti sobě. Nejčastnější místo pro ženu je po pravici hostitele, pro muže po pravici hostitelky. Druhé nejčastnější místo je po levici hostitele, třetí opět po pravici, čtvrté opět po levici a tak postupujeme k vnějšmu okraji stolu, až do vyčerpání míst. Na první

pohled je zřejmé, že čím více je host společensky významný, tím blíže hostitelům sedí a naopak. Ženy by neměly sedět na kraji stolu. Při rodinných oslavách nebo svatebních hostinách necháváme malé děti, které nemohou stolovat samy, vedle jejich matky nebo otce, samostatné starší děti mají pozici nejnižší společenské významnosti.

PRAVIDLA PLATÍ PRO VŠECHNY TYPY STOLŮ

Tento princip platí u všech typů stolů. U obdélníkového stolu sedí hostitel s hostitelkou uprostřed naproti sobě, hostitelka zády ke stěně, čelem do prostoru nebo k oknům. Hostitelka má po pravici hlavního hosta, hostitel jeho partnerku. Po levicích mají druhý nejvýznamnější pár, po pravicích další a tak pokračujeme k okraji stolu. Můžeme zvolit i variantu „dlouhého stolu“, kdy hostitel s hostitelkou sedí v čelech stolu, první nejvýznamnější pár po jejich pravicích, druhý po levicích atd. U stolu

tvaru U, kdy obvykle neobsazujeme vnitřní stranu čela, mohou hostitelé sedět vedle sebe. U kulatého stolu můžeme zvolit obě varianty: buď hostitelé sedí naproti sobě, po pravicích mají první páry, po levicích druhé a tak dále, nebo sedí vedle sebe a další páry podle významnosti po jejich stranách, takže naproti sedí nejméně významní účastníci oběda. To se doporučuje u velkých stolů, kde je konverzace přes stůl vyloučena.

Připravujeme-li zasedací pořádek, musíme si nejprve sestavit pořadí společenské významnosti hostů, zvláště muže a ženy, a pak je usazujeme směrem od středu ke krajům stolu. Společenskou významnost posuzujeme podle všech kritérií: starší, funkčně nadřazení, hosté, klienti, cizinci. Nejprve nám vznikne ideální matematický model a ten pak začneme upravovat podle dalších požadavků. Ideální zasedací pořádek v praxi neexistuje – museli bychom mít stejný počet mužů a žen, mladších a starších, domácích i cizinců a hlavně by mezi všemi musela být jasná hierarchie podřízenosti a nadřízenosti. Ustoupíme od ideálního řešení tam, kde by vznikla profesní nebo věková skupina, porušit ho musíme i kvůli jazykovým schopnostem účastníků.

Máme-li mezi hosty cizince, usazujeme je střídavě s hostitelskou stranou, ale vždy tak, aby vedle cizince seděl někdo, kdo s ním bude schopen konverzovat, aby byl naplněn smysl společenského setkání.

Tlumočníky poskytujeme obvykle jen hlavním hostům nebo hostiteli. Je praktičtější, aby tlumočník nevečeřel u stolu jako ostatní hosté, ale aby seděl na samostatné židli mezi těmi, kterým tlumočí. Oba by na sebe měli vidět, a proto má tlumočník židli vysunutou asi o půl metru dozadu, aby nezacláněl. Z tohoto úhlu navíc hovoří přímo do uší oběma spolustolovníkům a může mluvit tišeji.

JAK SE ZORIENTUJEME

Při společenské večeři bývá výhodné umístit v před-sálí, kde se podává aperitiv, tak zvaný *placement* – schéma zasedacího pořádku se jmény. Hosté se po příchodu ke stolu rychle orientují a nehledají dlouze svoje místo. Tam, kde je stanoven pevný zasedací pořádek, hosté očekávají jmenovky na mís-

tech u stolu. U velkých společností, kde by placement v předsálí byl nepřehledně složitý, dostává host po příchodu od hostesek kartičku se jménem, na které je jednoduchý obdélník, stůl, a šipka v místě, kde je jeho místo. Další šipka označuje vstup do sálu, aby bylo zřejmé, jak je stůl orientovaný.

HOST NEPŘIŠEL, NEBO DOKONCE PŘIŠEL NĚKDO NAVÍC

Do ideálně vytvořeného zasedacího pořádku může v poslední chvíli vstoupit lidské selhání: nedostaví se host, se kterým se počítá, nebo ještě hůř, přijde někdo navíc.

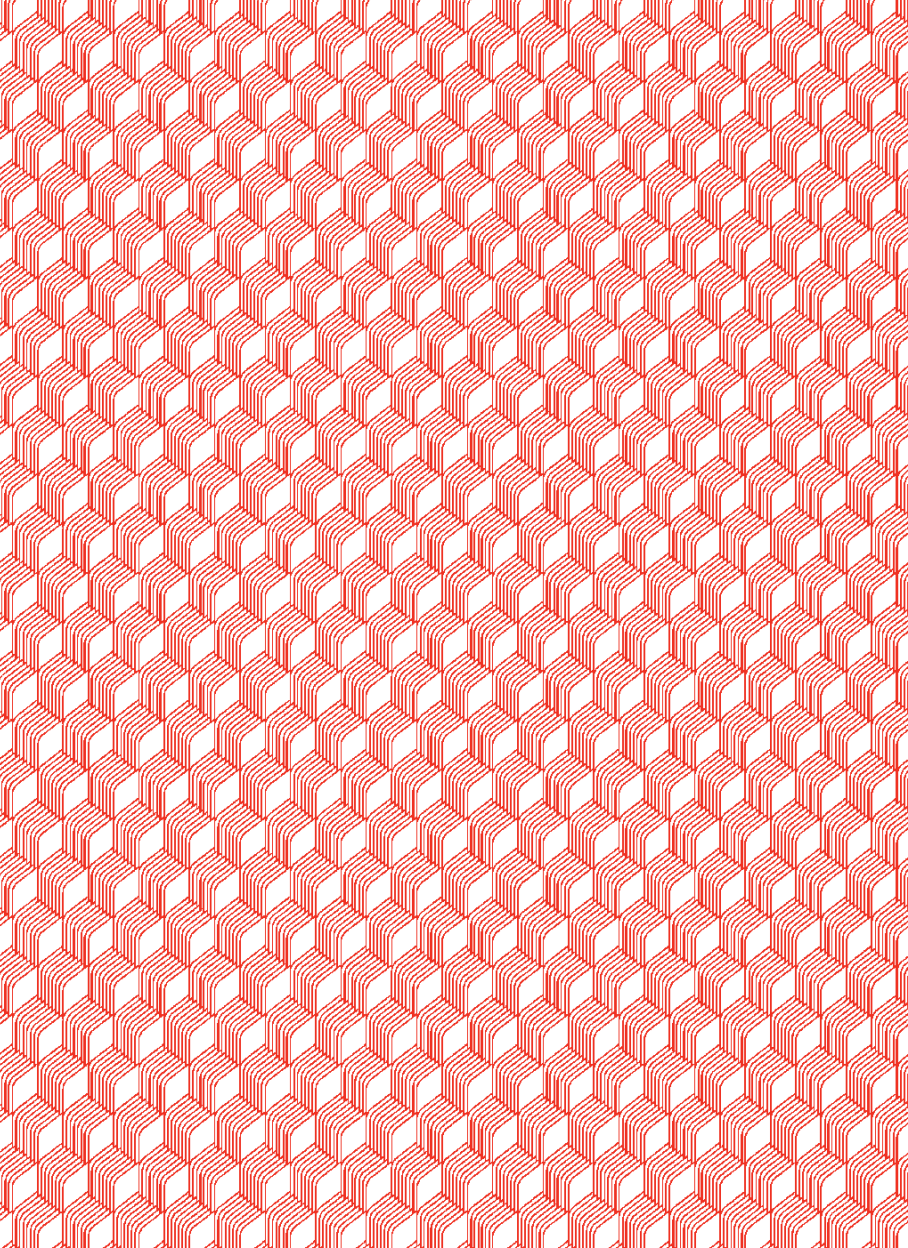
Aperitiv v přísálí má několik funkcí, mimo jiné nám umožňuje včas zjistit, jestli se hosté dostavili v plánovaném počtu a složení. Teprve až je vše jak má být, odebereme se ke stolu. Žádné místo u stolu by nemělo zůstat prázdné. Stane-li se, že se některý z hostů nedostaví, nelze jeho místo nechat neobsazeno, okamžitě by hlavnímu hostu signalizovalo,

jak málo si vážíme příležitosti s ním povečeřet. *Hostitelská strana by vždy měla mít v záloze někoho, kdo místo v poslední chvíli obsadí.* Může to být asistentka, někdo z protokolu, kdokoli, kdo je na to oblečen. Budeme pak asi muset přeskupit placement a vizitky na stole, protože neposadíme asistentku ředitele vedle ministra obrany, ale to je to nejmenší, co nás v tak překerní situaci čeká.

Ještě horší problém řeší hostitel, když se na slavnostní večeři dostaví významný muž s manželkou, ač se počítalo jen s ním. Je-li muž skutečně tak významný, že jeho manželku nelze poslat domů, musíme pro ni vytvořit místo. Jde-li o běžný restaurační provoz, snad se to může v posledních minutách ještě podařit, ale u slavnostních tabulí je vyloučeno zasahovat do hotového aranžmá. Pak *nezbývá než požádat někoho z hostitelské strany, o kom víme, že se neurazí, aby se v zájmu hladkého průběhu večeře vzdal svého místa a šel se navečeřet do pohodlnějšího prostředí domů.*

2 /

Prostírání
stolu

PROSTÍRÁNÍ STOLU

Vhodně upravený stůl k obědu nebo večeři doma vytváří slavnostní náladu při rodinném stolování. V restauraci nebo při slavnostní večeři se musíme na prostřeném stole správně orientovat, abychom nevstupovali do „operačního prostoru“ sousedů a uměli si poradit se vším, co nás na stole čeká.

Stůl bývá pokryt ubrusem, to není překvapivé, ale *správně je ubrus položen až na moltonu – plstěné podložce, která zaručuje, že nádoby a příbory nevydávají při položení na stůl hluk a nesmekají se*. Molton zjemňuje a tlumí veškerý kontakt s deskou stolu a zpřijemňuje tak stolování. Ubrus má buď bílou, nebo jinou nevтіravou barvu, aby neodváděl pozornost od aranžmá pokrmů na talířích. Měl by přesahovat na každé straně hranu stolu asi o 30 cm, tedy po sedadlo židle, tak aby zakrýval nohy stolovníků a dotýkal se plátěných ubrousků na jejich klínech. Při delší tabuli se ubrusy překládají přes sebe. Nahoře by měl být ten, který hosté spatří jako první, nebo v místě, kde bude sedět hlavní host. Na ubrus ješ-